

Bruselj, 25. maj 2022
(OR. fr)

9523/22

SOC 315
EMPL 210
ANTIDISCRIM 52
EDUC 194
SAN 319
ECOFIN 509
GENDER 70
JAI 759
COMPET 407
DIGIT 106

DOPIS

Pošiljatelj:	predsedstvo
Prejemnik:	Odbor stalnih predstavnikov/Svet
Zadeva:	Zaposlovanje invalidov – orientacijska razprava

V prilogi vam pošiljamo usmerjevalni dopis predsedstva o navedeni zadevi za sejo Sveta EPSCO
16. junija 2021.

Orientacijska razprava: „Dostop invalidov do trga dela“

Spremni dopis

Po sedanjih ocenah ima petina prebivalstva EU (trenutno skoraj 87 milijonov ljudi) določeno obliko invalidnosti. Evropska unija in vse njene države članice so podpisnice Konvencije OZN o pravicah invalidov. Ta pomembna pogodba, ki je za EU začela veljati januarja 2011, je podlaga za več strategij, ki so sledile, med drugim za evropsko strategijo o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030, ki temelji na evropskem stebru socialnih pravic¹.

Kljub napredku, doseženemu v zadnjih desetletjih, se invalidi še vedno soočajo s številnimi ovirami pri dostopu do svojih pravic in samostojnosti. EU se je zavezala, da bo v okviru nove evropske strategije o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030 odločno ukrepala za njihovo dobro. Ministrska konferenca o invalidnosti, ki jo je 9. marca 2022 v Parizu organiziralo francosko predsedstvo Sveta Evropske unije, je bila priložnost za izmenjavo mnenj o zmanjšanju ovir in izboljšanju dostopa do pravic ter o izvajanju evropske strategije za obdobje 2021–2030.

¹ Načelo 17: Invalidi imajo pravico do dohodkovne podpore, ki zagotavlja dostojno življenje, storitev, ki jim omogočajo udeležbo na trgu dela in v družbi, ter delovnega okolja, prilagojenega njihovim potrebam.

Prednostna os politike Unije na področju invalidnosti je **invalidom omogočiti vključevanje in razvoj na trgu dela**. Direktiva Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 *o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu* je uvedla pojem **razumne prilagoditve**, ki od delodajalcev zahteva, da delovno mesto prilagodijo invalidom. Prav tako so v 27. členu Konvencije ZN o pravicah invalidov pravice invalidov umeščene na področje zaposlovanja in dela, zlasti njihova možnost za preživljanje s svobodno izbranim ali sprejetim delom na trgu dela in v delovnem okolju, ki je odprto, vključujoče in dostopno invalidom.

Komisija bo leta 2022 predstavila sveženj ukrepov za izboljšanje obetov za invalide na trgu dela. Ta **sveženj o zaposlovanju** je vodilna pobuda strategije o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030, pregled tega projekta pa je bil predstavljen na konferenci 9. marca 2022. Njegov cilj je izboljšati obete za invalide na trgu dela, zajema pa šest področij politike, med drugim s sodelovanjem z evropsko mrežo javnih zavodov za zaposlovanje, socialnimi partnerji in organizacijami, ki zastopajo invalide.

Ti ukrepi bodo zagotavljali smernice in podpirali vzajemno učenje na področju krepitve zmogljivosti zavodov za zaposlovanje in služb za vključevanje, spodbujanja obetov za zaposlitev s pozitivnimi ukrepi in odpravljanjem stereotipov, na področju zagotavljanja razumnih prilagoditev, zagotavljanja zdravja in varnosti pri delu ter programov poklicne rehabilitacije v primeru kroničnih bolezni ali nezgod ter na področju iskanja kakovostnih zaščiteneh zaposlitev in poti do odprtega trga dela. Sveženj bo podpora za države članice pri izvajanju ustreznih smernic za zaposlovanje v okviru evropskega semestra.

Na nacionalni ravni je več držav članic uvedlo **pravne obveznosti in spodbude** za intenzivnejše zaposlovanje invalidov. Pobude, namenjene delodajalcem, vključujejo obvezne zaposlitvene prage za invalide, pripravo letnih načrtov raznolikosti z merljivimi cilji in rednim ocenjevanjem, finančno podporo za razumne prilagoditve, davčne in druge finančne spodbude, zlasti za MSP, ter pogoje za sodelovanje pri javnih naročilih. Druge pobude vključujejo ustvarjanje prilagojenih delovnih mest, zlasti na področju socialnega in solidarnostnega gospodarstva, postopke zaposlovanja in prilagojene podporne ukrepe za invalidne iskalce zaposlitve.

Kljub znatnemu napredku potencial zaposlovanja invalidov v EU še zdaleč ni uresničen. Leta 2021 je bilo zaposlenih le 50,8 % teh oseb v primerjavi s 75 % neinvalidov. Neaktivnih je bilo 37,6 % invalidov v primerjavi s 17,6 % neinvalidov. Tveganju revščine in socialne izključenosti je bilo izpostavljenih 28,4 % invalidov v primerjavi s 17,8 % neinvalidov in diplomu druge stopnje je imelo le 29,4 % invalidov v primerjavi s 43,8 % neinvalidov².

Z bolj vključujočim trgom dela bo mogoče lažje doseči evropske cilje zaposlovanja do leta 2030 (cilj 78-odstotne stopnje zaposlenosti do leta 2030, določen v Akcijskem načrtu za evropski steber socialnih pravic). Glede na stalno pomanjkanje delovne sile in nenehna neravnovesja na področju zaposlovanja je povečanje udeležbe premalo zastopanih skupin, kot so invalidi, na trgu dela še vedno pomemben vzvod za vključujočo in trajnostno rast in enakost.

² Vir: Eurostat.

Za učinkovitost politik zaposlovanja za ta segment prebivalstva sta potrebna razmislek o konceptu invalidnosti, vključenem v Konvencijo Združenih narodov, ter ravnovesje med splošnim pravom in posebnimi ukrepi.

Sedanje nizke stopnje zaposlenosti je mogoče pojasniti z več dejavniki, med drugim z neenakostmi pri dostopu do izobraževanja in usposabljanja, z razširjenostjo predsodkov o nižji produktivnosti zadevnih oseb, s stroški (dejanskimi ali domnevnimi) razumnih prilagoditev, z nezadostnim poznavanjem možnih razumnih prilagoditev, s pomanjkljivimi kadrovskimi praksami v podjetjih, pa tudi z nižjo stopnjo usposobljenosti invalidov v primerjavi s splošnim prebivalstvom ter s težavami pri prepoznavanju invalidov, ki so ustrezno usposobljeni.

Povečanje stopnje zaposlenosti invalidov in zmanjšanje vrzeli v primerjavi z neinvalidi ostaja izziv za vse države članice, zato je potrebno ukrepanje na več ravneh, med drugim bi bilo treba:

zmanjšati ovire in oblikovati **razumne prilagoditve** za zadovoljitev individualnih potreb, invalidom omogočiti **usposabljanje** glede na potrebe trga, vključno z usposabljanjem, povezanim z zelenim in digitalnim prehodom, **vlagati** v storitve za zgodnje ukrepanje že od zgodnjega otroštva ter v vključujoče in dostopne učne okvire in programe vseživljenjskega učenja ter povezati šolski cikel in vstop na trg zaposlovanja.

Glede na navedeno bi se bilo v razpravi smiselno osredotočiti na dve točki:

1 – Odprava ovir za zaposlovanje invalidov in spodbujanje njihovega sprejetja v delovnem kolektivu

Učinek pravnih obveznosti in spodbud za delodajalce je lahko večji, če jih spremlja pozitivna vizija, ki ocenjuje, da raznolikost, in konkretno invalidnost, prispeva k uspešnosti.

- Kako sodelovati in se usklajevati z vsemi deležniki, vključno z delodajalci, delovnimi kolektivi, socialnimi partnerji ter zavodi za zaposlovanje in službami za vključevanje, da bi odpravili predsodke o t. i. „previsokih stroških“ razumnih prilagoditev, povečali ozaveščenost o takih prilagoditvah in pomagali podjetjem, da jih uvedejo?
- Kako lahko skupaj določimo cilje za zmanjšanje razlik v stopnjah zaposlenosti med invalidi in neinvalidi, kot je določeno v evropski strategiji o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030?

2 – Sprejemanje učinkovitih ukrepov za spodbujanje vključevanja invalidov na trg dela

Nove tehnologije in digitalizacija lahko, kadar so dostopne, invalidom skozi vse življenje nudijo nove priložnosti pri zaposlovanju, in sicer z zagotavljanjem digitalnih orodij, ki so nepogrešljiva za njihovo samostojnost, pa tudi z odpravo ovir za njihovo usposabljanje in zaposlitev.

- Kateri podporni programi so v zvezi s tem vzpostavljeni na nacionalni ravni?
 - Kako je mogoče olajšati prehod z zaščitene delovne mesto in usposabljanja na konkurenčni trg dela, zlasti z novimi tehnologijami?
 - Kako lahko EU podpre države članice na teh področjih?
-